

Kam směřuje česká psychiatrie?

Česká republika je zemí, ve které je psychiatrická péče tradičně strukturována a stará se každý rok asi o půl milionu nemocných. Máme v evropském kontextu relativně vyšší počet psychiatrických lůžek, lehce podprůměrný počet psychiatrů, silně podprůměrné množství klinických psychologů, sociálních pracovníků a psychiatrických sester. Přitom na tento důležitý sektor zdravotní péče, který dle údajů Světové zdravotnické organizace představuje nejvýznamnější zdroj zdravotní zátěže ve vyspělých zemích, věnuje náš stát asi 4 % z výdajů na zdravotnictví. Tento podíl je ve srovnání se zeměmi evropského ekonomického prostoru druhý nejnižší! Psychiatrická společnost se velmi snaží tuto nerovnoprávnost v péči o duševně nemocné napravit.

V loňském roce jsme měli unikátní možnost zorganizovat největší psychiatrickou akci – 14. Světovou psychiatrickou konferenci Světové psychiatrické společnosti (WPA). Akce se zúčastnilo přes 6 000 odborníků ze 125 zemí. Asi 250 bylo z ČR. Řada z nich předsedala pozvaným řečníkům, speciálním symposiím nebo přednesla výsledky své práce. Několik z nich bylo vybráno do kongresové knihy „new research“ – zvláštního čísla České a Slovenské psychiatrie. Jsem přesvědčen, že všichni tito kolegové mohli nabýt pocitů a přesvědčení, že jsme velmi dobře schopni konkurovat světové psychiatrii v globalizovaném světě jak po stránce odborné tak formální.

Během konference probíhal program pro psychiatry do 40 let, který byl velmi dobře připraven sekci mladých psychiatrů naší Společnosti ve spolupráci s vedením WPA. Byly tak vytvořeny podmínky nejen pro zvyšování jejich odborné úrovně tak pro navázání bližších osobních kontaktů, ale i nastartování nových výzkumných projektů.

Mario Maj, nový prezident WPA vyhlásil na kongresu desetibodový akční plán Světové psychiatrické společnosti na roky 2008 – 2011. Prvním cílem je „celosvětově zlepšit prestiž psychiatrie mezi veřejností, zdravotníky i politiky“. Je třeba s potěšením konstatovat, že se nám řada věcí podařila již během této konference. Úspěšně jsme vtáhli do kongresového dění naše vedoucí politiky i další významné osobnosti našeho státu. Prezident ČR a primátor Prahy převzali záštitu nad konferencí. Různých aktivit se zúčastnili dva ministři české vlády, představitelé vedení Parlamentu ČR, prezidentské kanceláře, České lékařské společnosti, České lékařské komory, VZP, Karlovy univerzity, 1. LF UK i VFN. O našem oboru byla opakovaně informována veřejnost nejen prostřednictvím sdělovacích prostředků, ale lidé se mohli přímo setkat s „psychiatrií“ na Staroměstské radnici na výstavě výtvarných děl našich

pacientů „Art brut“ včetně každodenního doprovodného programu či v autobusu s „virtuální schizofrenií“ umístěném na Ovocném Trhu.

V rámci řady odborných symposií, které se zabývaly u nás opomíjenou částí výzkumu – mental health services research - byla diskutována struktura a kvalita psychiatrické péče. Byly představeny rozdílné modely z různých částí světa. Nikdo z přednášejících nebyl s aktuální situací ve své zemi výrazně spokojen. Jsme přesvědčeni, že náš konzervativní, ale dobře fungující systém určitě zasluhuje další rozvoj a kultivaci, nikoliv skokové změny. V mezinárodním porovnání se ukázala spokojenost našich pacientů s poskytovanou péčí minimálně srovnatelná s údaji např. z Velké Británie či SRN.

Do koloritu velkých mezinárodních psychiatrických setkání již dnes patří i protesty scientologů, které dorazily již i do Prahy. Poučili jsme se zároveň, že je velmi dobré mít zástupce patientských a příbuzenských organizací či představitele ochránců lidských práv uvnitř kongresového centra, a byli tam (např. Global Initiative, EUFAMI, WFMH, Koalice pro zdraví), a konstruktivně diskutovat a jednat, než si vzájemně na dálku něco vyčítat.

Ohlasy našich zahraničních hostů byly jednoznačně kladné. Jednalo se přitom o akci, která byl plně připravena českými organizátory, to je Psychiatrickou společností ČLS JEP ve spolupráci s firmou Garant. Prezident Světové federace pro biologickou psychiatrii Siegfried Kasper napsal: „... byl to velký úspěch pro nás všechny a děkujeme Vám za Vaši dovednost, se kterou jste připravili nejvýznamnější psychiatrický kongres v Evropě v tomto roce“ nebo Allan Tasman, bývalý předseda Americké psychiatrické společnosti: „... program byl vynikající, organizace skutečně jedna z nejlepších, jaké jsem zažil a vřelost českých kolegů nám umožnili cítit se u Vás jako doma“.

Kromě kvality konference ocenili zahraniční hosté i možnost navštívit tuzemská psychiatrická zařízení a setkat se takto v pracovním prostředí s našimi lékaři. Helen Herrman, australská členka exekutivy Světové psychiatrické společnosti: „... zvláštní dík patří členům Vaší kliniky za možnost vidět a cítit historii psychiatrie v Praze“.

I díky této konferenci dostalo sídlo naší Společnosti (Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN na Karlově) nový háv. To komentoval prezident Asociace evropských psychiatrů a přednosta proslulé mnichovské psychiatrické kliniky Hans-Jürgen Möller: „Návštěva Vaší kliniky na mě udělala velký dojem. Je vynikající, že jste získal peníze na renovaci této překrásné budovy“.

Přítomní představitelé celé řady mezinárodních společností psychiatrických i jiných odborností viděli, že naše hlavní město ale i celá Česká republika má lidský, ekonomický i organizační potenciál, který z nás dělá cíl a místo dalších velkých celosvětových nebo

celoevropských událostí (již je rozhodnuto o pořádání Světové konference biologické psychiatrie v Praze v roce 2011).

Akce rozhodně přispěla ke zvýšení sebevědomí českých psychiatrů a dalších odborníků pracujících na tomto významném, ale stále zanedbávaném poli zdravotní péče. Doufejme, že i dopady „dovnitř“, tedy na kvalitu námi poskytované péče a osudy našich pacientů budou tomuto významu odpovídat. V souvislosti s přípravou konference tak během jejího konání se opakovaně podařilo otevřít na relevantních fórech otázku financování psychiatrické péče v ČR. Jejich výsledkem je navýšení zdravotních pojistných plánů pro sektor psychiatrii na tento rok. Jsme také rádi, že vedení Ministerstva zdravotnictví ČR v zásadě přijalo v loňském roce náš Národní psychiatrický plán 2007 a chce pomoci jeho realizaci též pomocí vznikající vládní mezirezortní komise. Chceme, aby se do reálné praxe dostalo co možná nejvíce ze Standardů psychiatrické léčby a péče, které jsme připravili pro schválení na sjezd Psychiatrické společnosti, který se uskuteční 5.-8.11.2009 v Karlových Varech. Naše reformní úsilí bez rozhodné politické podpory a diskuse s plátcí i konzumenty naší péče nemůže mít dobré výsledky.

Chceme naše nejnovější poznatky využít nejen pro naše tuzemské aktivity ale i v rámci českého předsednictví EU. Proto jsme iniciovali setkání zástupců všech zemí EU zabývajících se problematikou duševního zdraví na semináři „Destigmatizace a kvalita psychiatrické péče“, které se uskuteční 29.5.2009 v Praze.

Prof. MUDr. J. Raboch, DrSc.

Předseda Psychiatrické společnosti ČLS JEP a České psychiatrické společnosti o.s.